

Isidó Könyv 1939
~~Magyar Isidó~~
Isidó Könyv

ZSIDÓ MEGÚJHODÁS

Budapest, 1939

A jeruzsálemi egyetem és az orvosképzés.

Irta: Dr. Donath Gyula egyetemi tanár.

A héber egyetem eszméjének első megpendítője Hermann Schapira volt, a heidelbergi egyetemnek matematikai tanára, ki 1882—84-ben írt cikksorozatában ezen tervét részletesen kifejtette; de egyszersmind lehetetlennek tartotta, hogy a tannyelv héber legyen. Mert szerinte a bibliai és talmudi idők óta a tudományok óriási haladásával, a számtalan új gondolatok, fogalmak és műszavak létrejöttével a héber nyelv nem bírta lépést tartani. És mégis, mikor Lord Balfour a tudós angol államférfiú, ki Declaratio-jával a zsidó otthont megalapította és az új egyetemet 1925 április 1-én egy óriási, díszes bel- és külföldi közönség előtt megnyitotta, az akkor működő tanszékeken kizárólag a héber nyelv szólalt meg.

A szerény számú tantárgyak voltak főleg a zsidó vallás és nyelvtudományok, philosophia és a természettudományok némely ágaiból, mint növénytan, állattan; a laboratóriummal ellátott általános biochemiát a budapesti származású európai nevű Fodor Andor professzor adta elő. Van ott egy Einstein után elnevezett impozáns matematikai és fizikai intézet is.

Az egyetem alapítása előtt megkérték Paul Ehrlich professzornak, a zseniális pathológiai kutatónak és a syphilis új gyógyítójának arra vonatkozó tanácsát. Ő azt ajánlotta, hogy a héber egyetem *ne osztogasson diplomákat, hanem tisztán a tudományos kutatásnak szentelje magát*. Ezáltal aránylag kevés anyagi áldozatokkal rövid idő múlva általános elismerést szerezhet magának. En magam későbbben a Doár Hájom jeruzsálemi napilapban cikket közöltem, melyben lebeszéltem a vezetőséget egy orvosi fakultás felállításáról, tekintettel a boncolási anyag nehéz megszerzésére, dacára annak, hogy egy párizsi bonctermet következő felirat díszíti: „Hic est locus, ubi mors gaudet succurrere vitae“. (Itt van a hely, ahol a halál örvend az élet segítségére sietni).

De jöttek a német nemzeti szocialista zsidóüldözések, *amidőn onnan öt zsidó Nobel-díjas keresett menedéket a héber egyetemen*. . . Azóta gyorsan fogtak hozzá, hogy az orvosi szakmákat tető alá juttassák. Kiváló vezetés alatt vannak már a physiologia, pathologia, bakterologia, serologia, a parazita protozoák osztálya, immunobiológiai fertőző betegségek és a már elejétől fogva életbeléptetett egészségtan, valamint klimatologia.

Egy rákkutató intézet számára egy névtelen Maecenas 40.000 font sterlinget adakozott. Ezen radiológiával ellátott intézet máris működik. A szintén Németországból kiüldözött nagyhírű Zondek gynaekológiai professzor immunológiát ad elő és ennek kutatásait vezeti.

Amit e téren a jeruzsálemi egyetemen eddig alkottak, azt „praefakultás“-nak nevezzük. Az egyetem karöltve az amerikai cionista szövetkezettel, melynek a jeruzsálemi Hadassza-kórház fölépítése köszönhető, 1936-ban egy Orvosi Központot létesített. Ez orvosi kutatásoknak és orvosi továbbképzésnek szolgál. A Hadassza-Egyesület elvállalta, hogy a régi Hadassza-kórház helyett egy egyetemi, 270 ágyas kórházat alapítson a Scopus-hegy

alján. Elvállalta az egyetemi kórház laboratóriumainak építését is, melyeket az Amerikai Orvosi Bizottság fog berendezni. A Hadassza-Egyesület az egyetemi kórház mellé egy nővér-iskolát is fog építeni, mely a magyar származású, érdemduz Miss Henriette Szold nevét fogja viselni. A kísérletek számára állatházról is van gondoskodva. 300.000 kötetten fölüli könyvtár, mely Elóázsia legnagyobb könyvtára, valamint egy diák-otthon egészítik ki az egyetemet.

A felvételre 18 évet elért hallgatóknak érettségi bizonyítvánnyal kell birniok. Egyelőre — ez a folyó évre szól — csak a szellemi tudományok fakultására, valamint a matematikai és physikai szakokra lehetségesek a fölvételek. A felvételi kérvény, melyhez 1 LP (palesztinai font sterling) csatolandó, az egyetemi Secretáriatushoz intézhető. A tanköltség félévenként 2—5 LP. (Éttől a 2. évtől kezdve felmentés lehetséges.) Az összes tanköltségek kb. 43 LP.-t tesznek ki.

Az akadémiai lakók M. Sc. (Magister Scientiarum) és Ph. D. (Philosophiae Doctor).

Én pedig mindazoknak, kik a héber Alma Mater emlőin nevelkedni akarnak, ha kényszerüségből is, kívánom az Ur-Isten áldását.

Chéder-karrierék.

Ruszinszónak az anyaországba való visszatérése alkalmából az egyik lap fölelevenítette azt a nagyszerű villamosítási tervet, amelyet a Tisza mellékfolyói vizének fölhasználásával lehetne megcsinálni, amelynek tervezetét annakidején egy Jámbor nevű székely mérnök megcsinálta. Most jelentkezik az Uj Kelet című kolozsvári cionista napilap hasábjain a szerkesztő és megállapítja, hogy ez a Jámbor nevű mérnök nem volt székely, hanem az apja az igazi jó zsidó, akinek a karrierje egy ruszinszói chederből indult ki és így tehát minden más volt inkább, csak nem székely; ő ezt fontosnak tartja leszögezni, mert ez az adat hozzájárul a fogalmak tisztázásához a magyar zsidók tevékenységét illetőleg a béke éveiben. Mit mondjunk erre? Jámbor óhaj. Éppen úgy nem lesz annak sem hatása, ha megállapítjuk, hogy a Budapesten most oly nagyon körülrajongott világhírű hegedűs Szigeti József, akinek dicsőségét zengték a lapok kivétel nélkül, a szigeti gettó egyik iskolájából indult világhódító körutjára.

Két statisztika.

TERROR-ÁLDOZATOK. A palesztinai hivatalos lap szerint márciusban a terroristák 12 zsidó polgári személyt és 6 zsidó rendőrt és segédrendőrt gyilkoltak meg, 31 zsidó magánszemélyt és 4 segédrendőrt pedig megsebesítettek. A hatóságokkal való harc közben 58 arab terrorista pusztult el és 24-en sebesültek meg. A terroristák 47 arab polgárt és egy arab rendőrfelügyelőt gyilkoltak meg. A hatóságok összesen 1294 olyan arabot tartanak fogva, akik összeköttetésben állottak a terroristákkal. A harcok során az angolok egy katonát vesztek, egy közülük pedig megsebesült. (És a »gyáva« zsidók mégis oda szeretnének menni!)

*

BANKBETÉTEK. A palesztinai bankok mult évi helyzete, a zavargások dacára is javulást mutat. 1938 év végén az összes palesztinai bankok és hitelintézetek betétállománya több mint 18 millió fontot tett ki, az 1937 évi 16,286.000 fonttal szemben. A betétek emelkedése nagyrészen a tőkés bevándorlóktól ered. Különösen a mult év két utolsó hónapjában volt nagy a bevándorlás. 1771 kapitalista vándorolt be 1938 év folyamán Palesztinába.

CSALÁDI ÖRÖM. Ungár Sándor kispesti hitközségi elnököt meleg ünneplésben részesítették abból az alkalomból, hogy fiuunkája született.

Fénypontok a sötéttségben.

I. SEGÍTŐMUNKA PERUBAN. A »Der Spiegel« című buenos ayresi zsidó lap a következő jelentést közli Peruból: »A zsidók gazdasági helyzete Peruban lényegesen javult. A szefárd, német, lengyel és beszarábiai zsidók egységes szervezetbe tömörültek azzal a céllal, hogy kiépítsék és megerősítsék a perui zsidó közösséget és gondoskodjanak az országba érkező németországi zsidó menekültek soráról. Külön alapot teremtettek, hogy elősegítsék a menekültek produktív munkájakban való elhelyezkedését. Az utóbbi napokban 50 zsidó család érkezett Németországból, amelyeknek tagjait meleg fogadtatásban részesítették a perui zsidók.

II. A HOLLANDIAI IPAR. A Németországból bevándorolt zsidó menekültek hatalmas mértékben segítették elő a hollandiai ipar fejlődését. 1933 óta a zsidó menekültek 300 új ipari vállalatot teremtettek, amelyek 10.000 munkást foglalkoztatnak. A menekültek több olyan export-vállalatot helyeztek át Hollandiába, amelyek előbb Németországban tevékenykedtek. Tíz ilyen kivitel vállalat forgalmát évi 100 millió fontra becsülik, Hála a menekültek kezdeményező kedvének, Amszterdamban a női konfekció egyik új világközpontja teremtődött meg.

III. DÉL-AFRIKA GAZDAGÍTÁSA. A délafrikai Jewish Board of Deputies legutóbbi ülésén jelentés hangzott el a Dél-Afrikába került menekültek gazdasági tevékenységéről. Az ebben az irányban lefolytatott vizsgálat 2373 egyénre terjed ki, akik főleg Johannesburgban, Fokvárosban és más városokban élnek. A menekültek számos új ipari üzemet építettek, amelyek azelőtt nem léteztek, így például a vegyi és műszaki ipar számos új ágát teremtették meg. Az új vállalatok máris kedvező kihatással vannak az ország gazdasági életére.

IV. ANYÁK NAPJA ANGLIÁBAN. A Baldwin-alap végrehajtó tanácsa közli, hogy május 13-án, szombaton egész Anglia területén »Anyák napját« rendez. Ezen nap alkalmával felhívással fognak for-

Express- és postajáratok hetenként
TRIEST-ből és **VELENCÉ**-ből
Dalmáciába, Albániába, Görögországba, Törökországba, Egyiptomba, Palesztinába, Szíriába, Rhodosra, Fekete tengerre
Kitűnő ellátás. Mérsékelt részvételi díjak.
Felvilágosítás és prospektus:
ADRIATICA
Tengerhajózási R. T.
VII., Thököly ut 2. és IV. Váci utca 4.
és
Adriatica Forgalmi Iroda Rft.
V., Nádor-u. 21. V., Szent István körút 4

TRAKAT EST

dulni az összes angol anyákhoz, hogy segédkezzenek további ezer németországi menekült gyermek Angliába való menekítéséhez szükséges összeget előteremteni. Az anyák napján az angol asszonyok tízezrei fognak házi és uccai gyűjtéseket rendezni. A munka oroszlánrészét nem-zsidó nők vállalták a nemes cél érdekében.

V. AMERIKA SZAVA. 200 amerikai parlamenti képviselő, közöttük a külügyi bizottság 9 tagja, közös nyilatkozatot tett közözzé a palesztinai kérdésben, amely nyilatkozatot továbbították az angol kormányhoz. A nyilatkozat a következőképpen hangzik:

»Mint az Egyesült Államok kongresszusának tagjai közöljük, hogy nyugtalanodunk azon hírek miatt, melyek arról szólnak, hogy Nagy-Britanniának szándékában áll lemondani hagyományos politikájáról Palesztinával szemben, ahogyan az a Balfour-deklarációban lett meghirdetve. Mi, alulírott tagjai az Egyesült Államok kongresszusának, kérjük Nagy-Britanniát, hogy teljesítse a zsidó népnek tett ígérését, tartsa tiszteletben a Balfour-deklarációt és maradjék nélkül alkalmazza a mandátumot.«

Zsidók, izraeliták össze-vissza.

A hercegprimás felsőházi beszédében különbséget tett, »izraelita zsidók« és »keresztény zsidók« között. Ennek a distinkciónak nincs alapja teológiai, vagy zsidó irodalmi történelmi alapon, hisz pl. közismert az a talmudi mondás: »aki megtagadja a pogány kultuszt, az már zsidó.« Ha pedig a nyelvhasználatot tekintjük, akkor inkább »keresztény izraelitákról« kell beszélni, mert a rendes nyelvhasználat szerint izraelita az, aki nem akar zsidó lenni, mert ebben ragaszkodást lát a zsidó sajátosságához. Gronemann, a cionista regényíró, aki most Palesztinában él, elmondja fiatalságának egyik reminiscenciáját: Egy kis német városban kinevezték a törvényszékhez »referendár«-nak. Első tevékenysége abból állott, hogy ki kellett hallgatni tanukat, illetőleg jegyzőkönyvet fölvenni. A zsidó tanuk a nacionalájukat így diktálták be: »Israelit«, amire Gronemann mosollyal mondta: »Tehát — zsidók.« Másnap háziasszonya megsugja neki diszkrétül, hogy az egész városban azt rebesgetik, hogy az új Referendár — nagy antiszemita, mert a becsületes izraelitákat zsidóknak írja be. — Blumenfeld Kurt, a hírneves cionista szónok egy néhány évvel ezelőtt Budapesten tartott előadást és tréfásan mondotta: »Joggal nevezik magukat a kitérésre hajlók »Israel« névvel, mert a mai zsidóság tudvalevőleg »Juda« törzseből származik, ellenben a történet szinpadáról eltűnt, kihalt, vagy beolvadt tiz törzs neve »Israel« volt és ők valóban azért szerették meg az utóbbi nevet, mert ők is szeretnék mint »izraeliták« beolvadni, eltűnni, hogy senki ne ismerjen rájuk, mint zsidókra. S a történet ironiája, hogy Németországban a nem-árjának az Israel nevet kell viselnie és a hercegprimás »keresztény zsidók«-ról beszél és érti a kitért nem-árját.

HALÁLOZÁS. Dr. Liebner Samu az »Anker Általános Biztosító« ny. vezértitkára 76 éves korában meghalt. Az elhunyt és egész családja előkelő helyet vívtak ki a magyar zsidóság társadalmi életében. Az elhunytban dr. Aszódiné Liebner Olga dr. édesapját, dr. Aszódi Zoltán, a Pázmány Péter egyetem magántanára apósát gyászolja.

Galuti furcsaságok.

NEM KELL KIKERESZTELKEDŐ. A jugoszláviai református egyház az elmúlt napokban konferenciát tartott, amelyen elhatározták, hogy ezután nem vesznek fel minden további nélkül zsidókat. Mostantól kezdve minden zsidó jelentkezőt egy évi megfigyelési időnek vetnek alá. (A reformátusok e szigora csak úgy magyarázható, hogy a zsidók Jugoszláviában inkább az államvallásra térnek.)

NEM SZABAD HUSTALAN NAPOKAT TARTANI. A varsói városi vágóhid igazgatósága megtorlásokat fogantatott azok ellen a zsidó mészárosok ellen, akik a vágatási tilalom elleni tiltakozás jeléül proklamált sztrájkban résztvettek. 58 zsidó mészárosból megvonták a husárutitási koncessziókat. Azonkívül háromhavi időtartamra jelentősen leszállították a kóserhus mennyiségét.

EGY DRÁGA ASSZONY. A Gestapo szabadlábra helyezte Hanna Steiner asszonyt, a csehszlovákiai Wizo országos elnöknőjét, akit a nácibevonulás követő napokban tartóztattak le. Ujabb információk szerint Steiner asszony szabadlábra helyezése 500.000 csehszlovákiai kaució ellenében történt.

A RETTENETES FUTBALL. Az a husz németországi zsidó menekült, akiket nem engedtek Montovideóban partraszállni és a portugál kormány rendkívüli engedélyével Lisszabonban telepedtek meg, április 23-án a Saturnia hajón Bolíviába vándorolnak.

A HAZA HÁLÁJA. Az elmúlt napokban visszatértek Spanyolországból azok az olasz-zsidók, akik önkéntesként végigharcolták a spanyol beháborút. A zsidó önkéntesek nagyrésze kitüntetéssel tért haza. Sokan sebesültek meg közülük, odahaza pedig mélyszégyenű megdöbbenéssel és kiábrándulással értesültek az olaszországi zsidók helyzetéről.

Helyzetkép Németországból.

Dr. Félix Theilhaber berlini zsidó orvos 1913-ban könyvet írt ilyen címen: „Der Untergang der Juden in Deutschland.“ A nagy feltűnést keltett könyv megállapította, hogy a németországi zsidóság pusztulásra van szánva, mert a vegyes házasságok és a nagyvárosi kedvezőtlen születési arányok tönkreteszik. Dr. Theilhaber már évek óta Tel Avivban él és szomorú elégtétellel mutat rá arra, hogy 25 év előtti jóslata sokkal borzalmasabb módon valósult meg, mint ahogy ő ezt elképzelte. Számítása szerint a mostani németországi rendszer legalább egy millió embert sujt egészen menthetetlenül. (cikke írásakor még nem következett be Csehszlovákia bekebelezése, ami újabb 300.000 áldozatot jelent). Hogy mennyire menthetetlen a helyzet, ezt egy külföldi folyóiratból látjuk, amely foglalkozik a *mostani Németországban rekedt zsidóság életével.*

Az 1933. április 1-én bekövetkezett fordulatnál a zsidók egy része azt hitte, hogy valahogy meg tud élni a változott viszonyok közepette, azt vélte, hogy görnyedt háttal bár, de szegényesen el tudja húzni az életét és nem kell aggódnia az élet fizikai megsemmisítésétől. Az 1938. november 10-iki akció ezt a reményt semmivé foszlatta. A zsidó teljesen ki van kapcsolva az ország gazdasági vérkeringéséből.

De miből élnek végeredményben? Vannak nagyobb városokban még zsidó kereskedelmi képviselők és utazók, akik egyelőre kereshetnek, amíg nem hozzák be reájuk is a legitimáció váltásának kényszerét. Egyes zsidó háztulajdonosoknak vannak még árja bérlőik, bár a zsidó háztulajdonosokat a milliárdnyi sarc rendkívüli módon megerhelte. Idegen állampolgárságu zsidóknak még van üzletük, de a fő tevékenység az üzletek likvidálása minél előbb. A lakosság egy része rokoni támogatásból él. Azoknak, akiknek kevesebb jövedelmük volt 5000 márkánál és így megmenekültek a sarctól, van még egy néhány hónapra való élnivalójuk. Ezek rendszeren volt hivatalnokok, akadémikusok. Valamicskét keresnek néha napján a volt zsidó orvosok, akiknek meg kell elégedniük ezzel a címmel: „Betegkezelők.“ A kimondott zsidó intézményeknél még tekintélyes számú alkalmazott van, akiknek fizetése leginkább külföldi támogatásból nyer fedezetet. A hitközségi adó egyre csökken. A tanítók számát is csökkenteni kell, mert a gyermekek nagyrésze már kivándorolt. A Németországban maradtak rendszeren olyan emberek, akik nem alkalmasak a kivándoroltatásra. Ebből tehát következik, hogy a legfontosabb teendő: a katasztrófa minél későbbi terminusra való eltolása, mert a mai viszonyok mellett mindenre el kell készülni. Új közösségi formát kell létesíteni, a vegetatív élethez szükséges előfeltételek megteremtésére. Már most is látjuk, hogy egy lakásba több család zsufolódik össze, közös konyhán élnek, mint a legsötétebb lengyelországi ghetto lakosai. A külföldi segítségnek arra kell irányulnia, hogy legalább a hitközségi szervezeteket fenntarthatassák.

Meg kell állapítani — mondja a tudósítás —, hogy a német zsidók a mai rettenetes helyzetet elszántsággal és megacélozott erővel viselik. Ebben része van a sok szenvedés következtében bekövetkezett apátiának is, de még nagyobb tényezőnek bizonyult a morális erő.

NÖEGYLETEK. A VII. ker. Izr. Nőgyelet május 18-án, csütörtök délelőtt 11 órakor Bethlen Gábor tér 2 szám alatt tartja ezévi rendes közgyűlését. A közgyűlés méltó beszámolója lesz a vezetőség és munkatársak eredményes működésének. — **A VIII-XI. ker. Izr. Nőgyelet** május 9-én kedden délután tartotta ezévi rendes közgyűlését. Az egybegyűlt nagyszámu közönség jóleső érzéssel győződhetett meg a Nőgyelet elmúlt évi nemes munkálkodásáról, amelyet Landesmann Lászlóné elnökösszonnal az élen legjobb tudással fejtett ki a vezetőség.

Müller **szüics**
SZÖRMEGONDOZÓJA
OLCSO ÉS BIZTOS

Megóvás, alakítás, javítás

IV. Petőfi Sándor-utca 6.

Telefon: 189—534

„Izrael összes ellenségei állnak szembe velünk.“

— Weizmann nahalali beszédéből —

A Peszach előestjén a londoni konferenciáról Palesztinába érkezett Weizmann nagy lelkesedéssel fogadták. A félünnepek során meglátogatta Nahalalt, ahol nemcsak az egész falu apraja-nagyja fogadta, hanem ott voltak az összes émei telepeknek a képviselői, sőt számosan mások az ország minden részéből is.

Weizmann professzor beszédet intézett a megjelentekhez. Hosszasan ecsetelte azt az elhatározó szerepet, amelyet a jisuv játszott a londoni Palesztina konferencián. A jisuv ereje és magatartása döntő faktor volt ezeken a tanácskozásokon.

— Nincs ok kétségbeesésre. Izrael összes ellenségei szemben álltak velünk Londonban. Mindennek ellenére nem vertek le bennünket és tétovázás nélkül fogjuk tovább folytatni harcunkat. A mi oldalunkon hatalmas erők álltak nem csak a jisuv a maga félmillió emberével, hanem az igazságosság is, melynek végül is diadalmaskodnia kell.

Igazán imponáló módon nyilatkozott meg a zsidó nép egysége a londoni Palesztina-konferencia alkalmából.

— Tovább fogjuk folytatni a földvásárlást és a bevándorlást. Biztosak vagyunk abban, hogy az összes korlátozások meg fognak szünni. Éppen úgy, mint Anglia kénytelen volt feladni München politikáját, úgy fogja megváltoztatni a konferencián kialakult Palesztina politikáját is. Anglia tudatában van a zsidó nép jelentőségének és elismeri a Palesztinában végzett munkájának az értékét.

— Nem tudom mit fog tartalmazni a brit kormánynak a Palesztinapolitikára vonatkozó nyilatkozata. Mindazonáltal nincsen aggodalom a szivemben. Husz esztendeig hallgattam, most azonban azt akarom, hallja meg az egész világ azt az igazságtalanságot amit a zsidó néppel szemben elkövetni akarnak.

Hazát keresnek . . .

Wagner és Rogers amerikai képviselők törvényjavaslatot terjesztettek a kongresszus elé, amelyben 20.000 menekült gyermek Amerikába való beengedését kérik 1939 és 1940 évek folyamán. — *Varsóból* jelentik: 152 zsidó emigráns Gdynia kikötőjéből a »Pulaski« hajón elindult Dél-Afrikába. — *Bucurestiből* jelentik: 200 lengyelországi zsidó emigráns a »Transilvania« hajón elindult Konstancából. Utjuk célja: Palesztina. — *Párisból* jelentik: La Rochelle kikötőből április 22-én a »L' Orpita« hajón elindult egy zsidó menekült csoport Közép-Amerikába. — *A Neue Zürcher Zeitung* jelenti Milánóból: A »Giulio Cesare« hajó április 20-án rendkívüli utra futott ki a genuai kikötőből Port Said, Aden, Colombo és Shanghai felé. Utasai kizárólag német zsidók.

PALESZTINA-HAZASSÁG. Magyar származású, palesztinai honpolgár részére, 27 éves, kiváló, vallásos családból, művelt, csinos, magas termetű, magasabb nyugdíjas állásban az ország legnagyobb bankjánál, jó és biztos jövedelemmel, keresetük élettársnő, 25 évesig kimondottan szép, magas termetű, karcu, jó konzervatív házból, megfelelő készpénz hozománnyal. Kimerítő levelek fényképpel, amely minden esetre visszaküldetik, kéretnek »Palesztina ügyvárosában« jelige alatt. Rákóczi-ut 80. I. 1.

HALÁLOZÁS. Schulmann Henrikné 69 éves korában elhunyt. Kunstädter Vilmos, a pesti zsidóság áldozatkész reprezentánsa nővérét gyászolja benne.

A vallásoktatás jövődő feladatai.

Írta: **Dr. Kohn Zoltán**, a pesti izr. hitközség tanfelügyelője.

Ha pillanatnyilag sulyos és nehéz idők is járnak a zsidóság fölött, mégis mint pedagógusok hittel és bizakodással nézünk a zsidó jövődő elé. A jelent csak átmenetnek tekintjük és talán éppen ezért valójában nem is a jövődő, jőlehet egy pillanatra sem tévesztjük szem elől, hanem a pillanatnyi jelen ad igen komoly feladatot a vallásoktatásnak. A máról, a szomorú jelenről kell elmékednünk. A kérdés ma az, hogy miképpen segítsük át ifjúságunkat, ezt a jobb sorsra érdemes, szerencsétlen fiatalságot az általános zsidó-ellenes közhangulat okozta lelki válságon.

A vallásoktatás a multban az elemi és a középiskola alsó négy osztályában úgyszólván külső akadályok nélkül küzdött meg feladatával. Ma azonban a középiskola alsó osztályu növendéke, az egészen zsenge gyerek is belekerült a napi politika, a megrendült zsidó szülő existenciális gondjainak őrlő malmába, kereszttüzébe. És mennyivel inkább a serdülő fiatalság. A háboru utáni esztendőök amúgyis megteremtették a különböző válságok közepe a vallás válságát is, amelyet most kiegészít a világ zsidóságának nagy gazdasági, egzisztenciális válsága is. Ilyen körülmények között nem kis feladat vár a ma vallásoktatására. Egy olyan fiatalságot kell pillanatnyilag megtartani a zsidóság számára és átmenteni a zsidó holnapba, amely fiatalság szeme láttára rendült meg az erkölcsi világ egész értékrendszere.

Elsősorban tehát meg kell erősíteniünk ifjúságunkat az isteni gondviselés és erkölcsi világrend hitében, hogy bizakodással nézhessen a jövődő elé. Ez a szempont kell, hogy irányítsa a vallásoktatás egész munkáját, amely modernné akar válni módszerében és korszerűvé pedagógiájában. Ez azonban nem reformálást, hanem konzerválást akar jelenteni. Egy nagy, őszinte visszafordulás Istenhez, a multhoz, a zsidóság örök értékeihez. Röviden azt mondhatnók, hogy pozitív tartalommal akarjuk megtölteni az eddigi esztétikus kereteket. Formájában haladó, tartalmában mélységesen konzervatív akar lenni. Egyszóval pozitív zsidóságot akarunk. A zsidó történelemtanításban pl. nemcsak a multat akarjuk feltámasztani, hanem a jelent is értelmezni és értékelni. Nem a ma lesz a határvonal, amellyel lezárul a zsidóság élete, hanem ez a határvonal kitégúl majd a boldogabb jövődő képévé, amelyben föl kell csillantannunk a zsidó fiatalság előtt a jővő reménysugarát: egy új és most bontakozó vallási világkép hatalmas körvonalait. A héber nyelv oktatásának is intézményesebbé kell válnia, hogy tanulóifjúságunk eredetiben is gönyörködhessek a próféták csodálatos költészetében és a ma már gazdag új héber irodalom remekeiben is. Ezt a célt szolgálja már az idén is a Hevesi Simon-féle Bibliai Ösztöndíj, amely a teljes Bibliának eredetiben való megismerését teszi feladatává a zsidó ifjúságnak.

Természetesen a hivatalos heti két órás hitoktatás ennek a munkának elvégzésére nem elegendő. Ezért már is gondoskodtunk iskolán kívüli vallásos nevelés lehetőségéről is. Ma már igen sok középiskolában működnek úgynevezett vallásos körök, melyeket energikus, tettekész fiatal rabbik vezetnek. Ezeknek a zsidó önképző köröknek a vallásos nevelés szervezetébe való szerves beillesztése a modern munka-iskola elveiből és igényeiből fakadtak fel. Az önképzés önkifejtéssé válhatik itt megfelelő irányítás mellett. A zsidó irodalom, tudomány és művészet iránt való érdeklődés felkeltésén túl a munka örömeivel is megajándékozunk a zsidó diákok. Vetélkedési kedvet ébresztünk benne, ösztönének és érdeklődésének kielégülési lehetőségét nyújtunk. Fokozzuk szociális érzését és a zsidó közösségi érzés számára háborítatlan, fesztelen légkört teremtnük, amiért a zsidó diákok ma különösképen hálásak, mivel az iskolák önképző köreikben nem egyszer érzik az elfogultság szempontjának bántó és fájó érvényesülését és belőle folyó igaztalan hátrányt.

Az iskolán kívüli vallásos nevelésnek kell pótolnia a hivatalos iskolai hitoktatás hiányait. A vallásos nevelés szolgálatába állítható eszközök közül elsősorban a cserkészetre gondolunk. Fiatal rabbikat képzünk ki cserkészvezetőkké, akiknek irányítása mellett a cserkészotthonokban és táborokban a zsidó fiatalság aktív vallásos életet élhet. Emellett a sportnak is komoly szerepe jut a jővő vallásos nevelésében.

A vallásoktatás ható területének ki kell szélesednie. Ott is érezhetővé kell válnia, ahová eddig nem ért el. Ott is hatnia kell, ahol eddig hatástalan volt: a családban. Mert

a vallásoktatásnak sajnos ma már nem csak azt kell pótolnia, amit az otthon nem nyújt, hanem föl kell építeni azt is, amit az élet könyörtelenül lerombol. Ennek egyik módja a közvetlen érintkezés a hitoktatók által összehívott és vezetett *szülői értekezleteken*. Ezekre az értekezletekre pillanatnyilag igen nagy szükség van. Mert a kétségbeesett zsidó szülő telve van megannyi kérdéssel, gyermekét féltő aggodással. Tanácsstalanságában a vallásoktatónak kell segítségére sietni, bátorítani és biztatni. Különösen most, amikor a régi művelődési ideál a zsidóságban megrendült és a szülők gyermeküket a változott viszonyok miatt javarészt ipari pályákra terelik. Most kell vigyáznunk arra, hogy az eddigi szélsőségből a szülő, aki nem éppen legtehetségesebb gyermekéből is a multban mindenáron művelt lateinert akart nevelni, ne essék a másik végletbe, hogy tehetséges gyermekétől is megvonja a magasabbfokú középiskolai oktatást. Vigyáznunk kell arra, hogy a zsidó szellemi értékeink ne kallódjanak el, hogy átmentsük őket a boldogabb holnapba. Így kapcsolódik bele a vallásoktató a zsidó szülői ház szellemi és erkölcsi, sőt szociális életébe is. Így teljedhetik nevelői munkája *családgondozássá*, az ifjúság védelmén keresztül családvédelemmé.

Az eikövetkező iskolaév előreláthatólag egészen új helyzet elé állítja majd a hitközség elöljáróságát, mert miként várható a zsidó fiatalságnak az ipari pályákra való özönlése következtében a középiskolák felső osztályai, de főképpen az V. osztályok elnéptelenednek majd. Így a vallásoktatás gerincévé tulajdonképpen a kereskedelmi és iparostanoncok vallásos nevelése válik. Erre a változásra már most kezdünk felkészülni. A meglévő fanconthonok kereteit kiépítjük és újak létesítésével mintegy előre otthont teremtünk a zsidó tanoncifjúságnak. Továbbá már készítjük a tanoncifjúság számára az új vallástani tankönyvet is.

E tárgyi szempontokon túl, amelyek csak nagy körvonalakban jelzik azt a bonyolult utat, amelyen a vallásoktatásnak e válságos pillanatokban járnia kell, vannak *személyi feltételek* is.

A mai sulyos idők minden zsidó embertől fegyelmezettséget követelnek. Ezt a fegyelmet követeljük ma a vallásoktatói testülettől is. Reméljük, hogy a fegyelmezett munka és odaadó szeretet megmenti a zsidó jövő legdrágább ígérését: a fiatalságot. Hisszük, hogy a vallásoktatói kar önfeláldozó munkája nyomán a zsidó fiatalság ráeszmél arra, hogy nemcsak joga van az élethez, hanem kötelessége is a ma szomorú zsidó életével szemben és saját javára fogja fölhasználni mindazt, amit egy nemcsak szenvedésekben, hanem tanulságokban fölbecsülhetetlen kor nyújt a számára.

Rövidre fogva tehát azt mondhatnók, hogy a jelen vallásoktatásának feladata egy új zsidó ifjúság megteremtése, amely ifjúság rendíthetetlen hitében, valláserkölcsei tisztaságában, zsidó öntudatában biztos zálogává lesz a szebb és boldogabb jövőnek.

A fura statisztika.

A hazai demagógiának kedvelt közhelye, hogy a zsidók óriási mértékben bevándoroltak az utolsó években és bűnös a hazai zsidóság vezetősége, mert nem álta utját a galíciai bevándorlásnak. Most azonban a mai politikai élet egyik reprezentánsa, a volt sajtófőnök, azt állapítja meg, hogy nem szabad belemenni a Felsőház által a zsidótörvénybe cenzurának javasolt 1848. évbe, mert »a legnagyobb zsidó bevándorlás 1840-től 1850-ig következett be Magyarországon.« De hol voltak akkor a galiciánerek? És volt-e a zsidóság vezetőinek bármilyen befolyása is az ország életére? Akkoriban bevándoroltak Csehországból is a beamterek, a

bezirkerek, a porkolábok, akiknek utódai most természetesen dirigálnak.

*

Kunder Antal miniszter szerint 1937-ben 1146 külföldi munkavállaló volt. 1939-ben 1044. Ezzel szemben a Törzsköcs magyarok beadványa szerint 1931-ben idegen munkavállalók száma Magyarországon 35.000 volt, és azok között természetesen igen kevesen vannak nem-árják. Kinek van tehát igaza? Fura tudomány ez a statisztika. Ki lehet olvasni belőle, amit az ember akar. Mindez ártatlan játék volna, ha a hatalom nem használná föl ezt a játékot komoly és végzetes eljárásokra.

A 150. közgyűlés

Amikor a Pesti Chevra Kadisa 1788-ban történt létesítésének másfél-százados jubileumáról van szó, megjelenítve lép elénk a magyar zsidóság története az elmúlt 150 év alatt. A krízist hurozó erők mai napjaiban bizonyos lehangolt megindultsággal tekintünk a reményt, nekiindulást, küzdelmeket, eredményeket magábanfoglaló magyar-zsidó multtra. Ennek a multnak valláserkölcsei és filantropikus munkájában jelentős tényező volt a Pesti Chevra mindenkor. Temetője, Aggok háza, Szeretetháza, Szeretet kórháza, Felnőtt Vakok Otthona, Menedékháza a zsidó karitás mindannyi kiváló intézménye. A legutóbbi katasztrófális sodru vészes idők az ő működési területét kiterjesztették a zsidó sors minden megnyilatkozására.

A jubiláris közgyűlés évében a Chevra vezetése Kramer Miksa a patriarcha elnöknek, dr. Dési Géza és Lunzer Pál alelnököknek, Ágoston Manó, Bánó Dezső, Beck Jenő, Eisemann Gyula, Fürst György, Komját Ernő, Landesmann Márk, Steiner Marcell, Wertheimer Lajos előljáróknak, dr. Endrei Henrik igazgatónak tisztje, disze, de terhe és kötelessége is.

Nehéz és felelősségteljes feladat a mai időben jótékony zsidó intézményt vezetni. A követelmények nagysága és a rendelkezésre álló eszközök mennyisége fordított arányban állanak egymással. Ennek a kérdésnek leszögezésével és szemmeltartásával tudjuk igazán és a legméltóbban értékelni a vezetőség töretlenül kemény nekiindulását a korszerű módon gyakorolt cedoko eszméjének megvalósulása felé. A magyar zsidó közösségnek és minden egyesnek legfőbb erkölcsi érdeke, hogy a Chevra grandiózus feladatait a vér és könny özönvizének mai korszakában méltóan teljesítse, közösségünk üdvére megújulásunk szolgálatában.

London után.

Dr. Nahum Goldmann, a Jewish Agency genfi főmegbízottja, a svájci cionista szervezet rendezésében előadást tartott Zürichben a londoni Palesztina-konferenciáról és a nyomában támadt politikai helyzetéről. Többek között a következőket mondotta:

— A londoni Palesztina-konferencia kudarcra nem jelentett csalódást a zsidók számára. Világpolitikai szempontból a legkedvezőtlenebb volt a pillanat a mi számunkra. A konferencia elhalasztása csak hasznunkra lett volna, de nem lett volna hasznos az angolok számára, akik Londonban akarták látni az arab államokat, nem is a zsidók és Palesztina miatt. Világos volt, hogy Palesztina számára nem fog világos döntést eredményezni a konferencia, mindaddig, amíg a nagy világpolitikai kérdések nem tisztázódnak.

— Ma már semmit sem lehet tenni Palesztinában a zsidók akarata ellenére. Megtagadnák az adófizetést és közreműködésüket a tervek megvalósításában. A való-

ság az, hogy ma az angol csapatok védik az arabokat a zsidó bevándorlástól. Ha az angol csapatok elvonulnának, úgy senkisésem akadályozhatná meg a zsidókat, hogy évente kétszáz ezer embert hozzanak az országba.

A zsidók magatartása ma döntő jelentőségű. Husz uj kolóniát tudnánk létesíteni, ha rendelkezésünkre állnának a szükséges anyagi eszközök. Elegendő föld, ember és felszerelés áll rendelkezésünkre.

Minden lakásban

Komlós kerámia!

Hársfa utca 39.

Tábla, tükröruvegek és tükrök

IFJ. WEISS GYULA

tábla és tükröruveg nagykereskedőnél

Budapest, V., Vadász-u. 29.

Telefon: 110—114.

Palesztina körül.

A KAIROI KONFERENCIA. A Daily Telegraph szerint Kairoban az arabok képviselői konferenciát tartottak, amelyen a következő megoldást ajánlották:

1. Palesztinában új kormány alakítandó; az összes tárcák élére arabok kerülnek angol tanácsadókkal. 2. Öt éven át évenként 75,000 bevándorló bocsátható be, a zsidók a bevándorlási hányad egyharmadát nem haladhatják meg. 3. Három év után alkotmányozó nemzetgyűlés hívandó össze új alkotmány készítésére.

A McMAHON LEVÉL. Az angol kormány kiadta fehér könyvben azt a levelezést, amelyet az egyiptomi főbiztos Henry McMahon és Huszein a mekkai seriff között folyt le 1915-ben és 1916-ban, amelyben Anglia önálló arab birodalmat ígért. A levelekből kiderül, hogy Palesztináról nem esett szó. Anglia nincs tehát ilyen irányban lekötvé. A Jewish Agency ezzel kapcsolatban is közölt okmányokat. Kiderül belőlük, hogy Feiszal emir, Husszein fia 1918-ban üdvözölte a Balfour deklarációt.

AZ ELNÖK ELŐTT. Roosevelt fogadta a londoni palesztinai konferenciáról visszajött dr. Wise-t és dr. Solomon Goldmant. Mindkettőjük referátumát meghallgatva, kifejezte legmélyebb rokonszenvét a palesztinai zsidó törekvések iránt.

NEMZETI KÖLCSON. A palesztinai nemzeti tanács (Vaad Leumi) legutóbbi közlése szerint egy millió fontnyi kölcsönt vesz fel a zsidó Palesztina.

LONDONI ÜZENET. Londonban április 25-én a nyugateurópai országok cionista képviselői konferenciát tartottak, amelyből kifolyólag határozati javaslatot fogadtak el, amely a zsidóságnak kötelességévé teszi a palesztinai építőmunka szükségleteinek előteremtését és a kibocsátandó milliós kölcsönben való részvételt.

Tanuljuk a Bibliát!

A palesztinai Vaad Leumi kulturális szakosztálya felhívást bocsátott ki a világ zsidóságához, hogy ápolja a Biblia héber szövegének tanulmányozását. Minden nap két fejezetet kellene elolvasni mindenkinek. Évszázadok óta a szent szöveg és a szövegből kiáradó szellem volt a zsidóság fönntartója. Hűek akarunk maradni ehhez a szellemhez és ennek az akaratnak kifejezése a Biblia héber eredetéhez való visszatérés.

A hadügyminiszter jelzőlámpája.

A mostani feszült politikai helyzetben gyakran említik Belisha, Anglia zsidó hadügyminiszterének nevét. Igen népszerű ember. Népszerűsége még 1934-ből datálódik, amikor közlekedésügyi miniszter lett és behozta a »Belisha beacon« intézkedést. Erről azt írja egy zsidó lap:

»Belisha zsidó szíve itt nyilatkozott meg. Nagy barátja a gyermekeknek és nagyon fájtnak, hogy az angliai autós és más közlekedési eszközök által okozott szerencsétlenségeknél 28% gyermek az áldozat és még hozzá hat éven aluli gyermek. Belisha mint közlekedési miniszter azt ambicionálta, hogy ezeket a gyermekeket megmentse a borzalmas haláltól. Ezt is elérte, egy egyszerűnek tetsző felfedezéssel. A »Belisha beacon«-nal. Mi ez? A beacon szó világító tüzet, világító toronyt jelent. A valóságban színes jelzőlámpák, amelyek ma már minden nagyvárosban találhatók. Csak az a különös benne, hogy Londonban ezek a narancsszínű lámpák azt jelentik, hogy előbb jön a gyalogos és azután az autós. Hiába siet, előnyt kell adni a gyalogosoknak, főleg a gyermekeknek. Hiába dühöngtek az autósok, egy-egy gyermek miatt sokszor percekig áll a forgalom. De az eredmény meg is van: az utóbbi három évben a gyermekbalesetek csaknem megszűntek. A szülők örökre hálásak Belishának és ezek a Belisha léggömbök sokáig fogják hirdetni, hogy egy gyermek élete fontosabb, mint egy-egy autós legsietősebb utja.«

Remélni akarjuk, hogy Belisha mostani működése is oly beacon-t teremti, amely az emberi élet fenntartását s nem elpusztítását fogja szolgálni.

Splényi a magyar, Gregoire a francia püspök.

- Időszerű remiszcencia. -

1790-ben a francia forradalom megmozdulása következtében egész Európa izzott és lázban égett. Akár a mostani időben. Franciaországban a polgári jogokat kiterjesztették a zsidókra is. A zsidókért való küzdelemben az első sorban ott látjuk Grégoire apátot, aki később püspök lett. 1787-ben érkezést adott ki, amelynek címe is jellegzetes: »A zsidók testi, erkölcsi és politikai regenerációja.« 1789-ben a nemzetgyűlésen hatalmas beszédet tartott a zsidóság egyenjogúsága mellett. Egyik beszédét azzal fejezte be, célozva az akkori Franciaország 50.000 zsidójára: 50.000 francia ma még rabszolga, töledek függ, hogy este mint szabad ember feküdhessen le.«

Vajjon, hogy vélekedtek az akkori forradalmi lapok, példa »Journale la cour«, »La Gazette«, »Le Rodeur Francais«, ilyen irányu tevékenységről. Egyszerűen kijelentették, hogy zsidóbérenc. Ebben a sajtóban olvassuk: »Az apát urat kinevezték toursi püspökké. Amint halljuk a zsidók máris letelepednek ebbe a városba az ő bölcsészettelkészi védelme alatt.« Egy másik lap Pál apostolnak a zsidókhöz írott levelére célozva gunyosan közöl ilyen című cikket: »Gregoire apostol levele a héberrekhez.« A befejezés pedig így hangzik: »Ne fáradjatok el nekem pénzt adni, mert nagy szükségem van rá.« Szóval a zsidó-bérencség jelzőjének történeti multja van.

1790-ben a pozsonyi országgyűlésen nagy volt az izgalom, II. József elhunyt. Arról volt szó, hogy a magyar alkotmány mellőzésével hozott törvényeit hatálytalanítsák. A törvények között ott volt a zsidókra vonatkozó türelmi rendelet. A toleranciát hirdető és megvalósító uralkodó meghalt, mi lesz most a zsidókkal? II. József a városokat arra kényszerítette, hogy beengedjék a zsidókat. Elhunytá kedvező alkalomnak látszott, hogy szabad kir. városok kimutassák ellenszenvüket a zsidók irányában. Először Pest indította meg az akciót. A pesti polgárság beadványt intézett a városi tanácshoz és követelte, hogy május 1-e után ne lakhassék a városban zsidó, különösen kereskedést

ne folytasson. Nagyszombat városa ugyanazt teszi és május 1-ét tüzi ki az elvonulás határidejéül és hogy nyomatékokat adjon határozatának, közhírré teszi, hogy nem vállal felelősséget a város területén elfogott zsidókért, szabad őket büntetlenül megkövezni vagy megölni. A városok az országgyűlést is megostromolják instanciákkal. A fenyegető veszély elhárítására a magyar zsidóság lendületes folyamodvánnyal járult a rendek elé. Ebben azt mondják: »Nincsenek más pártfogóink, mint a közhatalóságok, nincs más oltalmunk, mint a haza törvényei, nincs más menedékünk, mint az emberiség ama kötelességei, amelyekkel ember-ember iránt tartozik, kivétel nélkül . . . Honnan várjunk békét, nyugalmat és bátorságot, ha nem az államtól . . .? Hol találjunk mink támaszt, ha nem bennetek, kiknek a törvényhozás és a népek boldogításának hatalmát megadta az uralkodó akarata és őseitek gondos intézkedése.« Olyan szavak ezek, mintha most hangzottak volna el, amikor a zsidóság védtelenül áll itt és egyetlen reménye a helyzet megváltozása.

A helytartóság erőlyesen megint Pest városát, hogy ne merje a zsidókat kitiltani, mert ez a merénylet zavart okozna az ország kereskedelmében és bízzák a dolgot az országgyűlésre. Közben II. Lipótnak átadták a zsidóság kérését és dacára annak, hogy csak 1790. november 29-én nyújtották át Bécsben a zsidók folyamodását, december 2-án már foglal-kozik vele az országgyűlés, *Splényi* Férenc váci püspök referálta a dolgot Az országgyűlés úgy határozott, hogy a zsidókat jogilag megtartják abban az állapotban, amelyben voltak és »ha némelyek abból kivették volna is ismét visszahelyeztessenek, sőt ez iránt Törvény által is biztosokká tétessenek.« (Így mondja a »Naponként való jegyzések az 1790. országgyűlésről«). Ilyen módon jött létre az országgyűlés zsidótörvénye »De Judaeis.« Amely egy katolikus püspök referátuma alapján a zsidóságnak jogot és igazságot szolgáltatott . . . Azóta sok minden megváltozott velünk. A püspökök is. A »De Judaeis« pedig átalakult »zsidótörvényé«.

Esküvők és vők.

— Megtörtént esetek Pesten. —

A matrona 80 felé jár és nagyon szeretik jótékonyága miatt egy női felekezeti tömörülésben. A multkor elérékenyülten mondta, hogy kedves unokája férjhez megy; ezzel kapcsolatban elmerengett a régi időkről, amikor őt is megeskettették a »Schül« (zsinagóga) udvarán; most azután örül neki, hogy meghívhatja a társaságot az esküvőre. A társaság örült és gratulált, de nemsokára kiderült, hogy valami baj van. Az esküvő ugyanis a budavári koronázó templomban lesz. A matrona most meg van sértve, mert a társaság nem jön el. Hiába mondják neki, hogyha csak »sül-etlen« lett volna az esküvő, azaz csak polgári, felvonulhatnának, de így hivatalosan mégsem mehetnek el. Nem érti ezt az öreg hölgy, hiszen — mondja — a kormány sem tesz felekezeti különbséget zsidók és kitértek között.

*

Katholikus egyházfők eltiltották világi nászindulóknak esküvőkön való előadását. Egymás után jelennek meg a tilalmak és ha ez így tovább megy, akkor egy szép napon arra ébredünk, hogy a Dohányutcai templomi esküvőkön felhangzó Lohengrin-féle nászinduló olyan mint a kitérés: kizárólagosan zsidó szokás. De őszintén szólva: bármennyire ellenezzük az okatlan asszimilációt, a nászindulónál megmaradhatunk nála, sőt kívánjuk, bár csak minél több zsidó tudná letenni azt a taksát, melyért az esküvők alkalmából nászinduló is jár, vagy pedig meg kellene csinálni, hogy kivétel nélkül, tekintet nélkül a lefizetett taksára mindenkinek járjon egy ilyen szép nászinduló. Utóvégre a zsidó néplélek a szerelmi tartalmu énekek énekét is bevette bibliájába.

*

A pesti textilnagykereskedő igen jó zsidó. Különösen felesége vallásos. Így tehát kellemeitlen volt nekik, hogy leányuk belészeretett egy fiatal gyárosba, aki ki volt térve. Megindultak a tárgyalások. A családi, a vagyoni viszonyok rendezése céljából az ifju ember visszatért a zsidósághoz. Utána nagy esküvő volt a Dohány-utcai templomban és még nagyobb apanázs. Miután a családi helyzet így

konzolidálódott, az ifju ismét kitért. Az új zsidótörvény szerint megint zsidó lett, és még öneki áll följebb és szemrehányást tesz apósának, hogy minek adott annyi pénzt ki a fényes Dohány-utcai esketésre.

*

Az após igen gazdag ember, jótékonykodik is, a felekezeti jótékonyágban fontos szerepet játszik. Veje jó zsidó családból származik, néhai apja igen tekintélyes szakállt viselt, fia azonban felbukkan, mint az új keresztények szövetségének (amelyet a pesti argot mindjárt el is nevezett MÉP-nek, azaz Mesümedok Értéktelen Pártja) egyik vezére.

Egy ortodox certifikát körül.

Egy certifikát most igen sokat jelent. A budapesti orthodox ifjusági egyesület, a Tiferesz is kapott egyet. Az ifjak lázas buzgalommal találgatták, hogy ki lesz az a szerencsés, aki megkapja és aki ennek révén egy új életet kezdhet. Nem kellett sokáig várni. A certifikátot egy hitközségi vezetőnek a fia nyerte el. Amikor a Tiferesz-ifjak tiltakoztak ez ellen, egy bölcs férfiú a következőkkel nyugtatta meg őket: Fiuk, tudjátok, hogy az illető ifju apja éveken át a Palesztina munkáellen dolgozott, attól kellett tehát félni, hogy fia is ilyen szellemben nyeri nevelését, ami óriási kár lenne. Hogy ez be ne következzen, sürgősen el kellett utaztatni a fiut. Látjátok, hogy megvalósult a bölcsnek szava: »Erec Izrael levegő okossá tesz,« még hogy ha ez a levegő csak a certifikát betűjéből árad ki. Ezt nektek szegény ideálistáknak tudomásul kell venni, sőt örüljete, hogy még van Erec Izrael iránti szeretet.

A SZEGÉNY GYERMEKEKÉRT. Az Izraelita Szünidei Gyermekelep Egyesület megkezdte az idej nyaraltatás előmunkálatait. Az óriási feladathoz kellő anyagi eszközök kellene. Minden jószívű ember küldje el adományát az »Izgye« központi irodájába (Sip-u. 12.).

A magyar zsidó életből.

A ZSIDÓTÖRVÉNY UTÁN. A felsőházi vitában Bezerédy István, Prónay György, Hegedüs Lóránt, Balogh Jenő nemes állásfoglalásai a zsidóság és az egyetemes jog történetébe kívánkoznak. Gróf Károlyi Gyula tiltakozása jeléül lemondott a felsőházi tagságáról. A felsőházi vita után immár valóságos lesz a törvény. Hogyan is mondja a zsoltáros: »Szeretemet helyett gyűlölnék, de én imádkozom.« Szeretjük ezt az országot, de hiába. És imádkozunk: »Isten óvja a mi szép hazánkat.«

*

ORTHODOX FELBUZDULÁS PALESZTINA MELLETT. A múlt héten a londoni Aguda vezértikára Goodmann az orthodox ifjusági egyesületben (Tiferesz Bachurim) nagyszabású beszédet mondott a palesztinai kérdéstről. Utána Klein Markusz előljáró cionista szellemű beszédben lánzsát tört a magyar orthodoxiának a Palesztina-munkában való bekapcsolódása mellett. Dr. Deutsch Adolf igazgató, az ülés vezetője is sürgette a hazai orthodoxia aktivitását.

*

A KOMMUNISTÁK ÁLDOZATAI. 1919 április 27-én Weisz Mihály, Weisz Henrik és Havas Henrik hódmezővásárhelyi zsidó polgárokat egy vörös terrorcsapat, amely állt Bartha, Engi, Molnár, Anócskei, Tóth és Sebestyén Sándor kommunistákból, agyonlőtte. De mi lesz az itt szereplők utódaival, ha vannak?

*

EGY FELFEDEZETT DÁTUM. A Zsidó Szemle 1914 június 1-én arról számol be, hogy: »1914 május 26-án a Pester Lloyd disztermében dr. Kahan Nison ügyvéd nőül vette Munk Gábor tekintélyes zsidó polgár leányát: Gizit, szertartás után felhangzott a Hatikva.« — Ebből tehát az következik, hogy dr. Kahan Nison ezüstlakodalmát ünnepli nejével, a Wizo elnöknőjével. — Mazl tov!

*

A BUDAPESTI V. KER. IZR. NŐEGY-
totta XXX.-ik évi rendes közgyűlését. EICH-
LET április 23-ikán, vasárnap délelőtt tar-

baum Mórni elnöki megnyitóját után elő-
terjesztették a jelentést, melyből kiemel-
jük, hogy 38.000 adag ebédet tárltak az egyesület étkező akciójában 1938. év folyamán, 350 családot ruháztak fel, segélyekben 6000 P-t fizettek ki. Felszó-
laltak: dr. Dési Géza, dr. Zahler Emil, Komját Ernő, dr. Spitzer József, dr. Vázsonyi János, Kammer Bernátné, Székely Jánosné és dr. Hegedüs Imre akik üdvözölték az elnöksasszonyt 30 éves munkájához, — Fellner Leóné a 30 év óta működő elnökségi tagok köszöntését tolmácsolta.

*

SPIRITUALIZMUS ÉS SPIRITIZMUS. Egy pesti hitközségi alkalmazásban lévő közismert férfiu meghívta ismerősét lakásába szombat délutánra. Ott ugyanis, nehogy félreértés történjék, nem a Bialik féle Oneg Sabbat (szombat gyönyöre) intézmény keretében a szombat eszmeköréről elmélkednek, hanem — spiritiszta seansz folyik. A vezérférfiu összetéveszti a zsidó spiritualizmust, amelyet szolgálnia kellene, — a spiritizmussal.

*

AZ ORTHODOXIA GYÁSZSA. Óbudai Freudiger Ábrahám budapesti orthodox hitközségi elnök életének 71-ik és elnökségének 25-ik életévében elhunyt. Az orthodox hitközség felvirágzása az ő nevéhez fűződik. — A tiszteletére a budapesti orthodox hitközség disztermében tartott gyászünnepeket Kahan Frankl Samu, az Orthodox Országos Iroda köztiszteltében álló elnöke, az Orthodox Hitközség alelnöke nyitotta meg. A megkapó beszéd után az Orthodox Hitközség kórházainak és orvosi karának nevében Óbudai Freudiger Dénes beszélt, majd a Bikur Cholim nevében dr. Rakonitz Dezső.

*

HÁZASSÁG. Dr. Weinberger Lipót, a zsidó közéletben ismert és becsült fővárosi főorvos leányát, Vas Éva Julia gyógyszerésznőt az elmúlt napokban vezette oltárhoz Kramer Dezső Chikagóból.

*

DOKTORRÁ AVATÁS. Herskovits Miklós, a Pesti Hitközség tehetséges fiatal tisztviselőjét cum laude doktorrá avatták a József nádor műszaki és közgazdasági egyetemen.

AZ »ORSZÁGOS BIKUR CHOLIM BETEGEKET GYÁMOLÍTÓ EGYESÜLET« április 23-án tartotta dr. Rakonitz Dezső elnökle mellett, 67. évi rendes közgyűlését. Elnök megnyitójában részletesen beszámolt az egyesület évi működéséről, megemlítvén, hogy az elmúlt év folyamán több mint 10.000 ebédadagot szolgáltatott ki az egyesület, teljesen díjtalanul. Az egyesület orvosai 1100 esetben gyógykezelték lakásukon fekvő szegénysorsu betegeket. Utána Korein Dezső a közgyűlés köszönetét fejezte ki a vezetőség céltudatos s eredményes működéséért.

LEGYEN MEG A TE AKARATOD. Várnai Zseni jelentetett ilyen címen versesfüzetet. A szép költeményeken végigvonul az a tudat, hogy szerencsétlennek érzi magát a zsidó törvényjavaslat következtében. A füzetet szétküldték »propagandisztikus« anyagnak. Nyugodtan megállapíthatjuk, hogy a versek lehetnek igen szépek, de a siránkozás igazán nem jó propaganda. A zsidó propaganda jel-szava nem a szentimentálisán kétségbeeső: »Legyen meg a Te akaratod«, hanem az: »Teljesíteni akarjuk a Te akaratodat — aktív zsidósággal és szolidaritással.«

A BELVÁROSI IZR. NÖEGYLET április 23, vasárnap délelőtt tartotta rendes évi közgyűlését. A tagok nagy számban vettek részt a nivós közgyűlésen, amelyen Havas Miksáné elnöknő asszony megnyitójából és az évi jelentésből meglelégedéssel szerezhettek tudomást arról a szép munkáról, amelyet a Belvárosi Nőegylet a nehéz viszonyok mellett kitarással folytat.

Állampolgársági, illetőségi és kívándorlási ügyben okiratok hiteles fordítása hites tolmácsok által, kereskedelmi levelezés minden nyelven stb. olcsón és gyorsan Kosmos Fordító Iroda Budapest, VIII., József körút 2. Telefon.

Opera, páncélkocsi, légvédelem Palesztinában.

Tel-Avivban előadták Offenbach »Hoffmann meséi« című operáját és Weinberg »Hechalucz« zsidó operáját is befogják mutatni. A költségeket közadakozásból adták össze. Hogy milyen körülmények között készült az operai előadás, erről elég legyen egy palesztinai lap nyomán felemlíteni a következő apróságot:

A tenorista Rison Löcionban neveli paradeszt, a basszista Petach Tikva mellett gazdálkodik pár dunamon. Az egyik azelőtt a Berliner Staatsoper, a másik a bécsi Volksoper művésze volt. Az egyik művésznek vegytisztító intézete van Ramat Gánban, a kóristák valamennyien feketemunkások. A zenészek (a lipcei kiállítási csarnok zenekarának volt koncertmeze, a bécsi filharmónikusok volt első hegedűse, egy párisi nagyzenekar első csellistája, stb.) ismeretlen körülmények között szálltak partra Palesztinában és zeneórák után szaladgáltak megérkezésük óta.

Az Emek nyugati kolóniáinak bizottsága hosszas fáradozás után telefonnal szerelt fel több emeki kolóniát. Jokneam és Hazorea kolóniákat. Ain Hasofet kolóniával együtt a nahalali telefonközponthoz kapcsolták, míg a Haifa melletti Kirját Amalban, autómata központot állítottak fel, amely Alonim, Saar Haamakim, Kirját Haroset, Él Roy és Mekorot telepekre terjed ki.

A tel-avivi Magén (Oltalom) üzemek legujabb típusu páncélkocsikat állítanak elő. Az elmúlt években ez a gyár pénzszekrényeket gyártott, most pedig alkalmazkodott az új szükségletekhez.

Légvédelmi társaság alakult Tel-Avivban. Célja a lakosság szakszerű kioktatása — »Magén Haavir« a neve (Légvédelem.)

Az „illegálisok“ ügye.

Az angol gyarmatügyi miniszternek a parlamentben tett jelentése szerint 1939 febr. 15 — ápr. 15 ig összesen 1229 illegális bevándorlót akadályoztak meg a partraszállásban. Ezek a Sandu, Astir, Assini hajókkal jöttek. Ápr. 15-én újból elfogtak egy hajót a „Panaga Conesztriát“ 182 utassal. A hajónak a kikötőből való eltávolítására irányuló kísérleteket az utasok meghiúsították.

*

Wedgwood képviselő azt kérdezte a parlamentben: Megkapta és megvizsgálta-e a gyarmatügyi miniszter a palesztinai munkáspárt rezolúcióját, amely hangsúlyozza, hogy minden zsidóak joga van Palesztinába menni, és hogy a zsidók meg fognak hiúsítani minden kísérletet, amely a bevándorlás megakadályozására irányul?

Galut Csehországban.

A zsidó vállalatok árjásítása óriási léptekkel halad előre. Amihez Németországban évek kellettek, Ausztriában pedig hónapok, azt a cseh-morva protektorátus területén napok alatt végzik el. Mint ismeretes, a kávések és vendéglősök szövetségét hatóságilag utasították arra, hogy üzleteik fölé táblát fügesszenek ezzel a felirással: „Zsidók itt nem kívánatosak!“ Hasonlóképpen parancsot kaptak az újságosok is, hogy szerkesztőiket, riporterjeiket és egyéb alkalmazottaikat távolítsák el.

*

A prágai hitközség ellen az a feljelentés érkezett, hogy kommunista ténykedést fejt ki, s annak bizonyítékaként megjelöltek egy sírkövet, amely alatt kommunista röpiratok vannak elrejtve. A hatóság rögtön utánajárt a dolognak, a megjelölt helyen sok kommunista röpiratot találtak, de épp annyi hitlerista röpiratot amelyet ottfeljejtett a feljelentő.

*

Körülbelül kétfélmillióra becsülik azoknak az európai szegénysorsu zsidóknak a számát, akik az idei husvéti ünnepek alkalmából nem tudták magukat ellátni pászkával. Hogy ezeknek a szegénysorsu zsidóknak lehetővé tegye az ünnepek hagyományok szerinti megtartását, az amerikai Joint 50 ezer dollárt fordított a pászkával való ellátás céljaira. Egyedül Lengyelországban egymillió olyan zsidó él, aki nem tudta pászkáját saját erejéből megszerezni. Ausztriában pedig hatóságilag tiltották be a pászkasütést. A Joint azonban intézkedett, hogy Romániából és Magyarországból százezer kiló pászkát szállítsanak Bécsbe, ahol ezt a mennyiséget a zsidó lakosság között idejekorán szétosztották. Prágában is volt macosz-kiosztás.

Állatvédelem

A külföldi neves zsidó dirigens a mult évadban Budapesten szépen keresett és „befagyott“ összegért — vadászterületet bérelt. Hiába mondta Heine, hogy nem szereti a vadászatot, mert mindig eszébe jut az, hogy ősei is űzött vadak voltak, a dirigens ezt már nem érezte. Budapesti tartózkodása alkalmából valaki megmondta neki, hogy minek fekteti be a pénzt ilyen célokra, minek kell egy külföldi zsidónak vadászterület, sokkal okosabb volna, ha ezt a pénzt átutalná a pesti zsidó pártfogó irodának a kivándorlásra kényszerült emberek elhelyezkedése megkönnyítésére. De ez a szó a kitűnő muzsikusknál (bármilyen különösnek is hangzik) — süket tülekre talált.

*

A marhahus fogyasztás csökkent. Egy jobboldali lap például a következőt írja: Sulyos csalódás érte a jószágtenyésztő gazdákat, újból adósságba keverik magukat. Az ár hihetetlenül alacsony. Ennek mindenestre többek között az az oka, hogy a zsidó fogyasztórétég egy tekintélyes részre kiesett a rituális metszés elfiltásával.

Az is olvasható a lapokban, hogy a palesztinai marhahivitelről tárgyalnak. Talán úgy lehetne csinálni a dolgot, hogy a marhák mellé állatvédelmi célokból zsidó hajcsárok is engednének utnak.

*

Részletesen megírták a lapok, hogy a budapesti állatkertben a Németországból vásárolt ésmost kimult óriáskigyót élő kacsákkal táplálták. Bánatosan kérdezzük, hogy hol itt az állatvédelem, amelyet a zsidókkal szemben érvényre juttatnak?

Házasság és szerelem a gettóban.

Hét feltétel segíti elő, hogy a férj az asszonyt szeresse és hogy — Isten ments — más asszonyra ne gondoljon. Az első feltétel: az asszony tartsa tisztán saját ruháit. A második feltétel: A férjével való beszélgetésben nyugodt legyen, ne beszéljen hangosan és annál kevésbé izgatottan. A harmadik feltétel: Ha a feleség látja, hogy férje szükségben él, ne kérjen tőle sokat és ha a háztartásban szükségét is szenved, segítsen magán, mert ha tudja, hogy férjének nincs módjában segíteni, úgy sem segít kérésével. A negyedik feltétel: Ha a feleség látja, hogy férje vagyonát elvesztette és nagyon szomorú, vigasztalja és biztosítsa szeretetéről. Az ötödik feltétel: Az asszony háztartásában ne legyen rest, mert a restség szegénységet visz a házba. A férj a vásárról hazajöve, ha mindjárt jókedvű is, ha tisztátalanságot lát a házában, átmeny a barátjához, akinek a háza tiszta és többször oda átmenvén, kedvet talál nemcsak barátja házában, hanem barátja feleségében is. A hatodik feltétel: Az asszony férjét a maga képzeletében mindig tiszteletben tartsa és ha szegény és ruhái szaggyalultak, úgy lássa maga előtt, mintha király volna, aki, hogy föl ne ismerhessék, rongyos ruhákat vett föl (A királyok ugyanis szoktak ilyesmit tenni.) Ez azután megerősíti őt férje szeretetében. A hetedik feltétel: Minden asszony legyen könyörületes: osszon alamizsnát, ha módos; ha nem, vigasztalja a szegényeket. Ne irigyeljen senkit, mert ha a barátnője ékszerét meglátja, amikor neki nincs, első vétkes gondolata az lesz: »Bárcsak az ő férje volna az én férjem«. Ne szaladgáljon sokat az utcán, mert ha az asszony ezt teszi, akkor esetleg azt okozza, hogy mások ő miatta botlanak, amint azt Dianáról mondja a biblia.

Sévet Muszor, XVII. század.

*

Egy orosz városkában pogromot vártak. A városka leggazdagabb zsidója egy mély gödröt ásott a kertjében, hogy a föld alá dugja aranyát, ezüstjét és minden értéktárgyát, átpillant az utca másik felére és csak

látja, hogy a samesz, a városka legszegényebb zsidója, szintén gödröt ás. Kérdezi a gazdag: »Hallod-e csak Dovid! Jó, én ások, mert meg akarom tartani a vagyonomat, hát a föld alá dugom. De minek ásol te?« Mondja erre a samesz: »Tudd meg reb Simsen, ha neked drága a te aranyad és ezüstöd, hát nekem is drága az én feleségem.«

*

Amikor a nagy szaszovi egyizben a tanulástól kimerülten üldögélt a tanházban, önkéntelen tanuja volt két szegény zsidó beszélgetésének, amelyet az utcán, a tanház előtt folytattak. Az egyik keservesen panaszkodott nagy bánatáról. Egy nagyon csunya leány van odahaza, már harmincöt éves és mindezen felül még buta is, úgy hogy semmi kilátása sincs a férjhezmenetelre. Másnap a szaszovi egy közvetítő útján megkérte a szegény zsidótól az öreg, csunya és buta leány kezét és eljegyezte.

Rabbi Smelke, a szaszovi mestere, később nagy elragadtatással nyilatkozott tanítványának ezen eljárásáról: »Az én tanítványom a tetteivel a szeretetnek új ösvényét teremtette meg, amely a legfelsőbb szférákba vezet. Amikor a chuppo alatt így szólt feleségéhez: »Eljegyezek magamnak Mózes és Izrael törvényei szerint«, valahány angyal az égben irigyelte őt, mert szeretete ugyanabból a szikrából kapta tüztét, amely a Sentséges és Izrael eljegyzéséhez vezetett.«

AKIK NEM BIRTAK TOVÁBB. Ludwig Fulda, a német-zsidó asszimilációnak egyik propagálója, a nagy sikert aratott darabíró 77 éves korában elhunyt Berlinben. — 81 éves korában halt meg Heinrich Silbergeit professzor, statisztikus ugyancsak Berlinben. — Dr. Max Dienemann offenbachi rabbi, aki az októberi pogrom után vándorolt ki betegen, Palesztinában elhunyt 63 éves korában. Jeles teológiai író volt.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Brody József** VI. Izabella-utca 68/b.

Neuwald I. Utódai könyvnyomda, Budapest, VIII., Üllői-út 48.